

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.88>

УДК 338.246.4

Ж. Г. Чухлата,

старший викладач кафедри менеджменту та фінансів,

Національна академія Національної гвардії України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1905-9884>

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

G. Chuhlata,

Senior lecturer of the Department of Management and Finance,

National Academy of the National Guard of Ukraine

MACROECONOMIC ASPECTS OF ENTERPRISES

У даній статті подано розробку методики дослідження специфіки макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах. У якості наукової новизни отриманих результатів виступає розробка теоретико-методологічних засад щодо дослідження специфіки макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах. У статті наголошується, що в сучасних умовах макроекономічні аспекти діяльності підприємств охоплюють широкий спектр факторів, які впливають на їхню економічну діяльність на рівні національної економіки. В статті наведено та обґрунтовано кілька ключових макроекономічних аспектів, які можуть впливати на діяльність підприємства. У розрізі переліку макроекономічних аспектів розглянуто необхідність врахування економічного циклу у його двох варіантах – позитивного або негативного. Акцентовано увагу

на доцільність врахування фактору грошової політики і процентних ставок на кредити. Обґрунтовано, що зміни у рівнях процентних ставок можуть впливати на витрати на кредит та інвестиційну активність підприємств. Описані основні аспекти врахування політичної нестабільності та законодавчих змін внаслідок впливу політичних рішень і змін у законодавстві на регулювання підприємницької діяльності. У статті систематизовано та запропоновано ключові сучасні тенденції, які впливають на макроекономічну діяльність підприємств. В даному дослідженні розглянуто специфіку цифрової трансформації та технологічного прогресу як фактору макроекономічної активності. Окрему увагу наділено впливу змін в геополітичних відносинах, торговельних війн та пандемії COVID-19 на глобальні ланцюги постачання та торгівлі. Виділено фактор впровадження фінансових технологій та розвитку криптовалют як важіль впливу на способи фінансування та управління фінансами підприємств. У статті зазначено необхідність забезпечення гнучкості та адаптивності підприємств з метою досягнення успіху в умовах постійної нестабільності та неоднорідності. Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій системі менеджменту щодо забезпечення ефективного виконання макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах.

This article presents the development of a methodology for researching the specifics of macroeconomic aspects of enterprise activity in modern conditions. The scientific novelty of the obtained results is the development of theoretical and methodological principles for the study of the specifics of macroeconomic aspects of enterprise activity in modern conditions. The article emphasizes that in modern conditions, the macroeconomic aspects of enterprises' activity cover a wide range of factors that affect their economic activity at the level of the national economy. The article presents and substantiates several key macroeconomic aspects that can affect the company's activities. As part of the list of macroeconomic aspects, the need to take into account the economic cycle in its two variants - positive or negative - is considered. Attention is focused on the expediency of taking into account the

monetary policy factor and interest rates on loans. It is substantiated that changes in interest rate levels can affect the cost of credit and investment activity of enterprises. The main aspects of taking into account political instability and legislative changes as a result of the influence of political decisions and changes in legislation on the regulation of business activities are described. The article systematizes and proposes key modern trends that affect the macroeconomic activity of enterprises. This study examines the specifics of digital transformation and technological progress as a factor of macroeconomic activity. Particular attention is paid to the impact of changes in geopolitical relations, trade wars and the COVID-19 pandemic on global supply and trade chains. The factor of the introduction of financial technologies and the development of cryptocurrencies was singled out as a lever of influence on the methods of financing and managing the finances of enterprises. The article states the need to ensure the flexibility and adaptability of enterprises in order to achieve success in conditions of constant instability and heterogeneity. The practical significance of the obtained results lies in the formation of appropriate recommendations for the management system to ensure the effective implementation of macroeconomic aspects of enterprise activity in modern conditions.

Ключові слова: *макроекономічна діяльність, підприємства, грошова політика, процентні ставки, COVID-19, політична нестабільність, цифрова трансформація, геополітичні відносини*

Keywords: *macroeconomic activity, enterprises, monetary policy, interest rates, COVID-19, political instability, digital transformation, geopolitical relations*

Постановка проблеми. Зростання світової економічної взаємозалежності робить макроекономічні аспекти ще більш важливими для підприємств, оскільки вони пов'язані з міжнародними ринками, обміном товарами та послугами, інвестиціями та валютними курсами. Крім того, економічні кризи, рецесії та зміни в глобальному ринковому середовищі можуть суттєво впливати на підприємства, і їм важливо розуміти та адаптуватися до таких викликів. Також слід відмітити, що швидкий технологічний розвиток може створювати

нові можливості для підприємств, але також вимагає адаптації до нових технологій та цифрових ринків.

Зміни в процентних ставках, ліквідності та інших фінансових параметрах можуть впливати на вартість капіталу та доступність фінансування для підприємств. Також зміни в споживчих тенденціях та поведінці можуть впливати на попит на товари та послуги. В свою чергу, попит на товари та послуги впливає на стратегії маркетингу та розробку продуктів, які є ключовим для ефективного управління підприємствами, адаптації до змін та забезпечення стійкого розвитку в сучасному економічному середовищі.

Розуміння цих макроекономічних аспектів є ключовим для ефективного управління підприємствами, адаптації до змін та забезпечення стійкого розвитку в сучасному економічному середовищі, що і визначає актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях [1-4] подано підходи до організації інформаційної підтримки діяльності підприємств в сучасних умовах. У роботах [5-7] систематизуються основні аспекти підвищення ефективності макроекономічної діяльності підприємств. Ключові механізми структуризації та оптимізації макроекономічних процесів проаналізовані в наукових працях [7-9]. Педагогічні аспекти забезпечення системи компетентностей стосовно підвищення ефективності макроекономічних показників подані в роботах [10, 11]. У дослідженнях [12-15] пропонуються складові логістичного забезпечення макроекономічної діяльності підприємств.

В той же час на сьогодні в спеціалізованій літературі відсутній методичний підхід стосовно дослідження специфіки макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розробка методики дослідження специфіки макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Макроекономічні аспекти діяльності підприємств охоплюють широкий спектр факторів, які впливають на їхню

економічну діяльність на рівні національної економіки. Ось кілька ключових макроекономічних аспектів, які можуть впливати на діяльність підприємства.

1. Економічний цикл:

Позитивний цикл. Підприємства можуть зазнавати зростання в періоди економічного зростання, що призводить до збільшення попиту на товари та послуги.

Негативний цикл. У періоди економічної рецесії або згальмування, підприємства можуть стикатися зі зменшенням попиту та фінансовими труднощами.

2. Інфляція та дефляція:

Інфляція. Збільшення рівня цін може впливати на вартість виробництва та споживчу платоспроможність.

Дефляція. Зменшення рівня цін може призвести до втрати прибутку для підприємств.

3. Грошова політика:

Процентні ставки. Зміни у рівнях процентних ставок можуть впливати на витрати на кредит та інвестиційну активність підприємств.

4. Обмінні курси:

Зовнішньоторговельна діяльність. Зміни в обмінних курсах можуть впливати на конкурентоспроможність товарів та послуг на міжнародному ринку.

5. Бюджетна політика:

Податки та витрати. Зміни в податках та рівні державних витрат можуть впливати на фінансове становище підприємств.

6. Зайнятість та безробіття:

Рівень зайнятості. Потужний ринок праці може впливати на рівень доходів та споживчий попит.

7. Технологічний прогрес:

Інновації та автоматизація. Зміни у технологічному прогресі можуть впливати на продуктивність та конкурентоспроможність підприємств.

8. Політична нестабільність:

Законодавчі зміни. Політичні рішення та зміни у законодавстві можуть впливати на регулювання підприємницької діяльності.

Зрозуміння цих макроекономічних аспектів допомагає підприємствам адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, розробляти стратегії та плани для забезпечення стійкого розвитку.

Розглядаючи макроекономічні аспекти діяльності підприємств, можна виокремити кілька сучасних тенденцій, які впливають на їхню економічну діяльність.

1. Цифрова трансформація та технологічний прогрес. Підприємства активно впроваджують нові технології та відбувається цифрова трансформація бізнес-процесів. Інновації, такі як штучний інтелект, Інтернет речей та блокчейн, можуть покращити ефективність та конкурентоспроможність підприємств.

2. Глобальні ланцюги постачання та торгівля. Зміни в геополітичних відносинах, торговельні війни та пандемія COVID-19 призвели до перегляду стратегій глобальних ланцюгів постачання та розгляду питань щодо резилієнтності та диверсифікації.

3. Сталі зміни в споживчому попиті. Споживачі стають більш свідомими та вимогливими. Підприємства повинні адаптуватися до зміни в уподобаннях споживачів, зосереджуючись на сталому розвитку, відповідальності та інноваціях.

4. Кліматичні та екологічні питання. Підприємства стикаються з ростом тиску щодо сталого розвитку та зменшення впливу на навколишнє середовище. Зростає попит на екологічно чисті технології та підходи до виробництва.

5. Фінансова стабільність та грошова політика. Центральні банки та фінансові інституції впливають на економіку через грошову політику. Зміни у процентних ставках, ліквідності та рівні кредиту можуть впливати на фінансову стабільність підприємств.

6. Робоча сила та управління персоналом. Зміни в природі роботи та підвищення важливості гнучкості на ринку праці. Підприємства стикаються з викликами у залученні, утриманні та розвитку кваліфікованого персоналу.

7. Фіскальна та податкова політика. Зміни у фіскальній та податковій політиці можуть впливати на фінансові можливості та стратегії розвитку підприємств.

8. Зміни в банківській сфері. Впровадження фінансових технологій (FinTech) та розвиток криптовалют можуть впливати на способи фінансування та управління фінансами підприємств.

Ці тенденції свідчать про постійні зміни в економічному середовищі, які вимагають від підприємств гнучкості, адаптивності та стратегічного управління для досягнення успіху в умовах постійної нестабільності та неоднорідності.

Проблемні місця в макроекономічних аспектах діяльності підприємств можуть виникнути з різних причин. У якості таких причин виступають наступні.

Економічне зростання та рецесії. Зростання або спад економіки може вплинути на рівень споживчого попиту, інвестицій та загальний обсяг виробництва.

Інфляція та дефляція. Зміни у рівні цін можуть вплинути на вартість виробництва, ціни на сировину і споживчий попит.

Обмінні курси. Зміни в обмінних курсах можуть впливати на вартість імпорту та експорту товарів і послуг.

Ставки відсотка. Зміни ставок відсотка можуть впливати на витрати на кредити та вартість капіталу для підприємства.

Бюджетна політика. Зміни у фіскальній політиці, такі як податкові ставки та витрати на соціальні програми, можуть впливати на фінансове становище підприємства.

Політична нестабільність. Нестабільність у політиці або невизначеність щодо економічної політики може створювати ризики для підприємства.

Глобальні та регіональні конфлікти. Конфлікти в різних частинах світу можуть впливати на глобальні ринки, а це може вразити підприємства залежно від їхньої міжнародної діяльності.

Торгові та митні бар'єри. Зміни у торговельних відносинах та введення митних обмежень можуть впливати на можливість підприємства взаємодіяти на міжнародних ринках.

Екологічна політика. За жорсткішення екологічних стандартів може вимагати від підприємства великих інвестицій у технології та процеси для дотримання екологічних вимог.

Підприємства повинні уважно вивчати ці аспекти, розробляти стратегії управління ризиками та бути готовими адаптуватися до змін у макроекономічному середовищі.

Взаємозв'язок між макроекономічними аспектами та діяльністю підприємств може бути глибоким і впливати на різні аспекти їхньої функціонування.

Ключовими чинниками таких взаємозв'язків є наступні:

1) Збільшення економічного зростання може призвести до зростання споживчого попиту, інвестицій та обсягів виробництва, що впливає на позитивні показники фінансової діяльності підприємств;

2) Підвищення рівня цін може призвести до зростання вартості виробництва та збільшення цін на товари та послуги, що може впливати на маржі прибутку підприємств;

3) Зменшення цін може знизити споживчий попит, що вплине на обсяги продажів та можливість підтримання прибутковості;

4) Сильна національна валюта може ускладнити експорт, зменшуючи конкурентоспроможність товарів на міжнародних ринках. Слабка національна валюта може полегшити експорт, але збільшити вартість імпорту, впливаючи на витрати підприємства на сировину та матеріали;

5) Зміни в податках можуть впливати на прибутковість підприємств та їхню здатність конкурувати;

6) Зміни у витратах на соціальні програми та інші сфери можуть впливати на споживчий попит та підприємницькі можливості;

7) Політичні або соціальні турбуленції можуть впливати на довіру інвесторів та споживачів, що має важливий вплив на діяльність підприємств;

8) Залежність від глобальних ринків може зробити підприємства вразливими до світових економічних турбуленцій та змін у міжнародних відносинах;

9) Регулювання у сфері захисту навколишнього середовища може впливати на витрати та обов'язковості підприємств.

Розуміння і врахування цих взаємозв'язків є важливим для ефективного стратегічного управління підприємством та адаптації до змін у макроекономічному середовищі.

Висновки і пропозиції. Отже, проведені дослідження дозволили сформулювати комплексну методику дослідження специфіки макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах.

Науковою новизною отриманих результатів є розробка теоретико-методологічних засад дослідження специфіки макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в формуванні відповідних рекомендацій системі менеджменту стосовно забезпечення належного виконання макроекономічних аспектів діяльності підприємств в сучасних умовах.

Напрямок подальшого дослідження може бути формування системи показників ефективності макроекономічної діяльності підприємств в сучасних умовах.

Література

1. Науменко М. О. Антикоруційна складова процесу організації закупівель товарів, робіт та послуг для потреб Національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10004> (дата звернення: 20.01.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.5

2. Hrabovskyi Y., Babenko V., Al'boschiy O., Gerasimenko V. Development of a Technology for Automation of Work with Sources of Information on the Internet, WSEAS Transactions on Business and Economics, Vol. 17 (25), 2020. pp. 231-240.

3. Ushakova I, Hrabovskyi Y, Szymczyk K. Analytical decision list algorithm for managing customer reaction to a marketing campaign. Polish Journal of

<https://doi.org/10.17512/pjms.2023.28.1.21>.

4. Naumenko M., Dikiy A., Butenko N., Valiavska N., Saiensus M., Nikitiuk V. Formation of System of Logistic Service of the Enterprise in the Conditions of Market Relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2020. Volume 8. Issue-5. P. 5494-5499.

5. Герасименко В.М. Методика планування фінансового контролю при організації закупівель товарів, робіт та послуг для військових частин Національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. – URL: <https://orcid.org/0000-0002-4828-1353>

6. Naumenko M. Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, 2021, № 1 (118). С. 74-79.

7. Hrabovskyi Y. Methods of Assessment and Diagnosis of the Quality of Knowledge in E-Learning. *Journal of Communication and Computer*. 2015. № 12. P. 286-296.

8. Naumenko M., Valiavska N., Saiensus M., Ptashchenko O., Nikitiuk V., Saliuk A. Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Volume 11. Issue 5. P. 54-64.

9. Грабовський Є. М. Методика створення електронного каталогу обладнання видавничо-поліграфічного виробництва на основі використання програмних агентів. *Системи обробки інформації*. 2018. Вип. 2. С. 52-59.

10. Sokolovskyi S., Naumenko M. Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine. *Asia Life Sciences*, 2020. № 22(2). P. 455 – 468

11. Герасименко В.М. Методика фінансового контролю господарської діяльності військових частин національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10037>
DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.94

12. Чухлатий А.В. Аналіз об'єктів інфраструктури для логістичного забезпечення повсякденної діяльності військових частин Національної гвардії України. Ефективна економіка. 2022. № 2.

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10026>

DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.83>

13. Чухлата Ж. Г. Механізми фінансового забезпечення логістики Національної гвардії України. Ефективна економіка. 2022. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10041> (дата звернення: 04.03.2024).

DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.98](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.98)

14. Starkova O. Providing software support for economic analysis / O. Starkova, D. Bondarenko, Y. Hrabovskyi // Technology Audit and Production Reserves. – 2023. - № 5/2(73). – P. 34–39.

15. Pushkar, O., Hrabovskyi, Ye. (2023). Development of an information model of personnel development in the process of training at the workplace. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Pedagogy and Psychology”, 9(3), 63-71. <https://doi.org/10.52534/msu-pp3.2023.63>

References

1. Naumenko, M. O. (2022), “Anti-corruption component of the process of organizing procurement of goods, works and services for the needs of the National Guard of Ukraine”, *Efektyvna ekonomika*, vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10004> (Accessed 20.01.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.5](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.5)

2. Al’boschiy, O., Dorokhov, O., Hrabovskyi, Y. and Naumenko, M. (2022), “Automated balancing method of vector illustration and its software implementation”, *Bulletin of the Transilvania University of Brasov, Series III: Mathematics and Computer Science*, vol. 2(1), pp. 177–192

3. Ushakova, I, Hrabovskyi, Y. and Szymczyk, K. (2023), “Analytical decision list algorithm for managing customer reaction to a marketing campaign”, *Polish Journal of Management Studies*, vol. 28(1), pp. 360-379. <https://doi.org/10.17512/pjms.2023.28.1.21>.

4. Naumenko, M., Dikiy, A., Butenko, N., Valiavska, N., Saiensus, M., and Nikitiuk, V. (2020) "Formation of System of Logistic Service of the Enterprise in the Conditions of Market Relations", *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)* ISSN: 2277-3878, Vol. 8, Issue-5, pp. 5494-5499.

5. Herasymenko, V.M. (2023), "Financial control planning methodology in organizing the purchase of goods, works and services for the military units of the National Guard of Ukraine", *Efektyvna ekonomika*, vol. 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.51>

6. Naumenko, M. (2021), "Organization of procurement of goods, works and services for units of the National guard of Ukraine". State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship, vol. 1 (118). pp. 74-79.

7. Hrabovskiy, Y. (2015), "Methods of Assessment and Diagnosis of Knowledge Quality in E-Learning", *Journal of Communication and Computer*, vol. 12, pp. 286-296.

8. Naumenko, M., Valiavska, N., Saiensus, M., Ptashchenko, O., Nikitiuk, V. and Saliuk, A. (2020) "Optimization model of the enterprise Logistics system using information Technologies". *International Journal of Management (IJM)*, Vol. 11, Issue 5, pp. 54-64.

9. Hrabovskiy, Y. M. (2018), "Methods of creating an electronic catalog of publishing and printing equipment based on the use of software agents", *Information processing systems*, vol. 2, pp. 52-59.

10. Sokolovskiy, S. and Naumenko, M. (2020), "Competency-based approach as a methodological basis for improving officers training of the National Guard of Ukraine", *Asia Life Sciences*, vol.22(2), pp. 455-468.

11. Herasimenko, V. (2022), "Methods of financial control economic activity of military units of the National Guard of Ukraine", *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10037> (Accessed 04.03.2024). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.94](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.94)

12. Chukhlatyi, A.V. (2022), "Analysis of infrastructure facilities for logistic support of daily activities of military units of the national guard of Ukraine", *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 2, available

at.: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10026> (Accessed 04.03.2024)..

DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.83>

13. Chuhlata, G. (2022), “Mechanisms of financial support of logistics of the national guard of Ukraine”, *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10041> (Accessed 04.03.2024). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.98](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.98)

14. Starkova, O. Bondarenko, D. Hrabovskyi, Y. (2023), “Providing software support for economic analysis”, *Technology Audit and Production Reserves*, vol. 5/2(73), pp. 34–39.

15. Pushkar, O., & Hrabovskyi, Ye. (2023), “Development of an information model of personnel development in the process of training at the workplace”, *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Pedagogy and Psychology”*, vol. 9(3), pp. 63-71. <https://doi.org/10.52534/msu-pp3.2023.63>

Стаття надійшла до редакції 06.03.2024 р.